

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

(Ert diarienummer Ju2025/00072)

Migrationsverket tillstyrker förslaget om att regeringsformen bör ändras för att göra det möjligt att i lag meddela föreskrifter om fråntagande av medborgarskap i vissa fall.

Migrationsverket vill dock framföra följande synpunkter till kapitel 7 Grundlagsskyddet för rätten till medborgarskap.

Unionsrättens proportionalitetsprincip

I betänkandet lyfts fram att EU inte har kompetens att lagstifta på medborgarskapsområdet. EU-domstolen har dock vid flera tillfällen konstaterat att rättsliga frågor kopplade till det nationella medborgarskapet kan falla in under unionsrättens tillämpningsområde (se sid. 176 - 177 i betänkandet). Enligt artikel 20 i EU:s funktionsfördrag är varje person som är medborgare i en medlemsstat också unionsmedborgare. Om tillämpningen av nationella bestämmelser innebär att en person förlorar sitt nationella medborgarskap och som en följd därav även sitt unionsmedborgarskap, ska unionsrätten beaktas.

Av EU-domstolens avgörande C-221/17 den 12 mars 2019 (Tjebbes m.fl. mot Minister van Buitenlandse Zaken) framgår att myndigheter och domstolar ska kontrollera om förlust av nationellt medborgarskap och därmed förlust av ställning som unionsmedborgare är förenlig med *proportionalitetsprincipen*.

Av den föreslagna lydelsen i 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen framgår att: ”Ingen svensk medborgare som är eller har varit bosatt i riket får fråntas sitt medborgarskap. Det får dock föreskrivas att medborgarskapet *ska* fråntas den som är medborgare i en annan stat [...]”, (se sid. 309 i betänkandet).

Migrationsverket ställer sig tveksam till användandet av ordet ”*ska*” i förslaget till ändring i regeringsformen. Betydelsen av ”*ska*” indikerar att det är fråga om en tvingande bestämmelse. Mot bakgrund av att unionsrättens krav på proportionalitetsbedömning i hög utsträckning kommer att behöva beaktas vid ett fråntagande av medborgarskap förordar Migrationsverket ett annat ordval i 2 kap. 7 § regeringsformen. Lämpliga ordval skulle kunna vara ”*bör*” eller ”*kan*”.

Kravet på dubbla medborgarskap och statslöshet

Av kommitténs förslag och i direktivet till uppdraget framgår att det för återkallelse av medborgarskap ska krävas att personen i fråga har dubbelt medborgarskap. Anledningen är att undvika att en person blir statslös, (se sid. 207 i betänkandet). Kommittén lyfter i detta sammanhang särskilt fram den omständigheten att vissa personer som har dubbelt medborgarskap skulle kunna undgå att fråntas sitt svenska medborgarskap genom att avsäga sig sitt andra medborgarskap, (se sid. 211 i betänkandet). Kommittén framför vidare att vissa stater inte tillåter avsägelse av medborgarskap, vilket innebär att möjligheten att kunna freda sitt svenska medborgarskap genom avsägelse av det andra medborgarskapet inte kommer att vara möjligt för alla svenska medborgare. En sådan ordning skulle enligt kommittén kunna uppfattas som både godtycklig och orättvis, (se sid. 211 - 212 i betänkandet).

Kommittén belyser att det visserligen inte är en uppgift för kommittén att överväga hur ett regelverk som medger fråntagande av medborgarskap närmare bör utformas, men skriver att ”om sådana regler införs, utgår kommittén från att det samtidigt införs regler som innebär att samtliga svenska medborgare med dubbla medborgarskap likställs”. Även den som är medborgare i ett land som inte tillåter avsägelse av medborgarskapet bör alltså genom lagstiftningen ges samma valmöjligheter som den som tillåts avsägelse i det andra landet.”, (se sid. 212 i betänkandet). Migrationsverket anser att detta uttalande är problematiskt. Myndigheten anser att en sådan kommande lagstiftning blir svår att utforma. Migrationsverket ställer sig särskilt frågande till uttrycket ”genom lagstiftningen ges samma valmöjligheter” och förstår inte hur det i vanlig lag skulle kunna införas en ”valmöjlighet” för en enskild, en valmöjlighet som en person som kan avsäga sitt medborgarskap har. Skrivningen kan uppfattas som att det i svensk lag skulle kunna föreskrivas att en person med dubbla medborgarskap, som inte kan frånsäga sig det andra medborgarskapet, skulle ha möjlighet att frånsäga sig sitt andra medborgarskap enligt svensk lagstiftning, trots att det andra medborgarskapslandet inte tillåter det. Migrationsverket anser att en sådan ordning inte går att reglera genom svensk lag utifrån den folkrättsliga principen att varje enskild stat har rätt att bestämma vilka personer som ska räknas som dess medborgare.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av de rättsliga experterna Helena Cidh Koelmeyer, Anna Wetterström och verksjuristen Maria Stutzinsky. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Carl Bexelius deltagit.

Maria Mindhammar
Generaldirektör

Kopia: ju.nm@regeringskansliet.se